

Slika 2 – Vrednovanje kvalitete učenja. Ocjena od 1 do 5. 1. Nastavnici me motiviraju; 2. Nastavnici normalno daju očekivanu pomoć; 3. Nastava je odlična i nadahnjuje; 4. Primjena metoda procjene uključuje temeljito razumijevanje sadržaja nastave; 5. Program studija je djelotvorno organiziran.

Fig. 2 – Evaluation of the quality of the teaching. Rank: from 1 to 5. 1. The teaching staff motivated me, 2. The teaching staff normally gave me helpful feedback, 3. My lectures were excellent and inspiring, 4. The assessment methods employed required an in-depth understanding of the course content, 5. The study programme was efficiently organized.

kemijskog inženjerstva. Ostvarena su odgovarajuća iskustva za timski rad, ali nedovoljna za liderski pristup. Premda su niže ocijenili kompetentnost na području informatičke tehnologije i edukaciju stranih jezika, diplomirani inženjeri u radu taj nedostatak ne vide.

Posebno je značajna činjenica, vezana za kretanja u obrazovanju, da je visoko ocijenjena edukacija koja omogućava daljnje samobrazovanje.

Profesor ciganin

N. Raos

Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada

Dogodi mi se (čest slučaj!) u poslu, da tako kažemo, jedna nezgodacija. Dakle, dogovorih se s kolegom da krenemo u zajednički posao – ali... Nakon šest mjeseci na moj izravni upit saznah da kolega – koji se hvastao da će sve srediti – nije napravio ama baš ništa. I što sad? A što drugo nego mu lijepo reći da si potraži drugog suradnika. Ništa strašno, reći ćete. Usmeni dogovor nije ugovor. Čak i da sve skupa završi kojim čudom pred sudom, od parnice (kao ni od posla) ne bi bilo ništa. Kolega mi nije isplatio niti je kanio isplatiti bilo kakav novac. Materijalnih troškova nije imao, osim ako se u materijalne troškove ne uračunaju

Zanimljivo je da je edukacija u svim točkama slabije ocijenjena od njene relevantnosti za rad u praksi.

Literatura

1. Europski sustav bodova (ECTS), Sveučilišni vjesnik, XLVI, posebni broj, travanj 2000.
2. The Magna Charta Universitatum, Bologna 1988. <http://www.unizg.hr>.
3. Joint declaration on harmonisation of the architecture of the European higher education system, Sorbonne 1998. <http://www.unige.ch/eua>
4. Message from Salamanca shaping the european higher education area, Salamanca, 2001. <http://www.crue.org>
5. Joint declaration of the european ministers of education, Bologna 1999 <http://www.unige.ch/eua>
6. Integrated curricula leading to joint degrees, Mantova 2003, <http://www.unige.ch/eua>
7. The Bologna Process: Perspectives for the Future – National and European, Lisbon 2003. <http://www.unige.ch/eua>
8. Self Evaluation Report of the University of Zagreb; Sveučilišni vjesnik, XLVI: 3–4, 2000, 61–74.
9. Salzburg Seminar Report on the University of Zagreb, Ibid. str. 75–82.
10. Institutional Evaluation of the University of Zagreb, CRE Reviewers' Report; Ibid. str. 83–95.
11. Science and Higher Education in Croatia, Report on a visit by the Academia Europaea, Ibid. str. 97–107.
12. FKIT, nastavni programi studija, <http://www.fkit.hr>

Tekst je pripremljen u skladu s predavanjem autora „DALJNI RAZVOJ SVEUČILIŠNIH STUDIJA – PREDSTOJEĆE PROMJENE” održanom na Znanstvenom kolokviju održanom na Fakultetu kemijskog inženjerstva i tehnologije, Zagreb, 26. svibnja 2003. god., u organizaciji Hrvatskog društva kemijskih inženjera i tehnologa, AMACIZ-a i Fakulteta kemijskog inženjerstva i tehnologije.

*Dragi gospon, naj mi rečeju,
Zakaj naši ljudi jesu cigani,
(A.G. Matoš, Grički dijalog)*

nadoknade za telefonske impulse koje je potrošio sa mnom razgovarajući. Ali vraže, ne lezi!

“Ti si sasvim lud”, kaže mi drugi kolega, inače čovjek u vrlo visokom znanstvenom zvanju, “kad si suradnju tako glatko, rekao bih pravo bezobrazno, odbio.” “Trebao si šutjeti kao ja i iz tog se nesretnog posla (kao ja) potihno izvući. Trebaš biti diplomat. Jesi li svjestan da je taj gospodin s kojim smo smjerali surađivati dobar prijatelj s dr. X, dr. Y i dr. Z. Zar hoćeš svu trojicu imati na vratu?”

Nakon tog razgovora dugo nisam mogao doći k sebi. Ponudiš se raditi za badava, bez ugovora, bez ikakve obaveze koja proizlazi iz tvog radnog odnosa (s Institutom za medicinska istraživanja i medicinu rada), a što je najgore – taj “ugovor” ne smiješ ni raskinuti! Kakav je to radni odnos? Robovski. Samo što je robovlasnik svog roba ipak kupio, potrošio svoj novac, pa na njega ima nekakvo pravo. No nije sad riječ o tome.

Ono što hoću ovdje reći je da se ni na koji način ne nalazim u koordinatnom sustavu doktora X, Y i Z: nijedan od ove trojice nije moj kolega s Instituta, ni s jednim nisam nikad surađivao, a – istini za volju – ne kanim ni surađivati. Kako bi mi oni mogli nauditi (kad bi i htjeli)? Da mi metnu konjsku glavu u krevet? Eh...

Ali tu ne pomaže *ratio*. Tu ne pomaže analiza. Riječ je o strahu. Ali ne o zdravom strahu (onom “dobrom strahu kojeg je Bog dao”), strahu koji ima svoju racionalnu podlogu (i biološku funkciju). Riječ je o iracionalnom, bezrazložnom strahu, fobiji. Strah od ljudi obično se u psihijatriji naziva antropofobijom, no ovdje je riječ o jednom specifičnom obliku tog bolesnog, neurotičnog straha kojeg bih nazvao – ako mi psihijatri ne zamjere – **kolegofobijom**. Nije to strah od Saddama Husseina, pa čak ni od ministra, ravnatelja, šefa laboratorija, ili voditelja projekta. Ako ti netko plaću daje, ako s nekim radiš, taj ti može nauditi. Barem teoretski. Nije tako i s kolegofobijom.

Taj je novi oblik antropofobije vrlo raširen duševni poremećaj među našim znanstvenicima. Moj slučaj nije usamljen. Naprotiv! Veli meni neki umirovljeni sveučilišni profesor, onako potih, kako namjerno nije došao na predstavljanje knjige svoga kolege jer smatra da je “njegova knjiga sramota za našu akademsku zajednicu”. “Je li primijetio da nisam došao?”, pita me k'o zečić. Bio je prkosan i hrabar, no sad vidi da je malo pretjerao. Ili što reći za slučaj kada se kolega kolegi čudi kako je studentu na poslijediplomskom studiju dao četvorku, kad “je običaj da se daju petice”. Još bi se moglo pročitati kako mu kolegij ništa ne valja (valjda zato što studenti trebaju učiti). Tko se boji, svega se boji – strašljiv vuk i pred ovcom drhće!

Odakle sežu korijeni te fobije?

Teško je to reći, pa ipak. Najveći broj naših znanstvenika potječe od odličnih učenika. A kad kažem “odličan učenik” ili “odlikaš” onda svatko tko je išao u školu zna na što mislim. To je onaj učenik, štreber, kojeg nitko u razredu ne voli osim profesora. To je onaj koji će uvijek dizati ruku, koji će dobivati petice i kad ga se ne pita, to je onaj koji će prvi skočiti kad padne kreda ili kad

ploča zavapi za spužvom... To je dijete naviklo da ga ljudi vole, da ga svaki dan hrane svojom hvalom, da mu govore što je dobro, a što loše. To dijete uvijek zna što treba raditi – jer za to ne treba ništa drugo nego znati čuti što ti profesor kaže ili napomene...

Ta se dječja priča nastavlja na studiju, a kad mladi čovjek dobije posao, opet se ništa ne mijenja. Naš štreber zna da se zamjeriti ne valja nikome, pa ni slučajno, a kamoli šefu. (Jednom je takvom laboratorijskom zecu trebalo tri dana da se odvaži da mi napomene kako je u naslovu moga rada – koji je još bio u rukopisu – uočio krivo slovo.) Ako hoće što postići – jer i on, konačno, ima volju mada u tragovima – nikad to ne traži izravno, još manje glasno. Nešto šuška, malo se smiješi, a kad govori zna kome govori i zašto govori... I što sad?

Čovjek stječe prvo, pa drugo, pa treće znanstveno zvanje. Postaje voditeljem laboratorija, profesorom, pače i akademikom. Sada je red da se netko (konačno!) ulizuje njemu, da on nekog uzima u zaštitu. Ali ne: naučeni načini ponašanja teško se mijenjaju, a još teže u poznim godinama. A osim toga, nije sve bez vraga. Kad se osvrne unazad vidi da njegova sjajna karijera i nije tako sjajna. Do svoga se položaja nije dovinuo radom, znanjem i odricanjem, nego ulizivanjem i švercanjem (jer i to je odlika štrebera!). Sve je to na klimavim nogama. I najmanji bi ga vjetrić mogao otpuhati. (Možda i nije tako, ali kako ocijeniti snagu vjetera ako nikad nisi bio na vjetrometini.) Zato naš vječni štreber mora hvatati krivine, izvlačiti se, prikazivati se svima pa i samom sebi drugačijim nego što jest i najvažnije – ono najvažnije – nikad se nikome ne smije zamjeriti. Takav su karakter Grci zvali kiničkim (“kao pas”), no nije nam od potrebe da idemo u drevnu Heladu. Naš narod takve ljude zove ciganima.* Eto, iz te je riječi proistekao naslov ovog moga djelca.

*Čovjek bi rekao da se takvi ljudi, “cigani”, stide svoga karaktera. Ne bih to rekao (a za to zornu potvrdu nalazim u primjeru s početka članka). Poznato je da čovjek može pred sobom svaki grijeh opravdati, štoviše pretvoriti ga u vrlinu (ta se pojava zove u psihologiji “zaštita ega”). Evo primjera. Priča mi neki naš borac iz Domovinskog rata, koga su premlatili u logoru (i tako savjesno da je ostao invalid), kako se u selu, u koje se naselio, našao oči u oči sa svojim zatvorskim čuvarom. Ovaj bljedi k'o krpa, a naš će mu borac: “Neću ti ništa, ali svake godine o Božiću da mi dvije svinje zakolješ i osušiš.” Logorskom čuvaru laknulo, kako i ne bi. “Imaš pravo”, velim ja. “Vidiš naše, europsko pravosuđe ide na kažnjavanje krivca, dok američko pravosuđe – koje je nesumnjivo naprednije i pravednije – ide ka obeštećenju žrtve. Ti si zapravo prenio američke pravne norme na europski kontinent!” Jadnik nije, naravno, shvatio ironiju. Sav je sijao od sreće: bio je pravedan – i svinjat.